

POVEZNICA EKOLOŠKE PROIZVODNJE I JAVNE UPRAVE S OSVRTOM NA VUKOVARSKO-SRIJEMSKU ŽUPANIJU

Kojić, Nebojša; Sudarić, Željko; Kunji, Žana

Source / Izvornik: **10. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA RAZVOJ JAVNE UPRAVE, 2020, 125 - 136**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:150:888116>

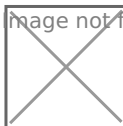
Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-10-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic Lavoslav Ružička Vukovar](#)

image not found or type unknown

**POVEZNICA EKOLOŠKE PROIZVODNJE I JAVNE UPRAVE S OSVRTOM NA
VUKOVARSKO-SRIJEMSKU ŽUPANIJU**

**LINK AMONG ECOLOGIC PRODUCTION AND PUBLIC ADMINISTRATION
RELATING TO VUKOVARSKO-SRIJEMSKA COUNTY**

Nebojša Kojić, dipl. ing., pred.

Vupik plus d.o.o. u Vukovaru

e-mail: nkojic@ptfos.hr

dr. sc. Željko Sudarić, prof. v. š.

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

e-mail: zeljko.sudaric@vevu.hr

Žana Kunji

studentica Poslovnog odjela

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

e-mail: zk119033@vevu.hr

Sažetak

Ekološka poljoprivreda je sustav gospodarenja čija se podloga bazira na brizi za tlo, vodu, zrak, općenito sve prirodne resurse, tj. da nije degradirajuća za okolinu, a ujedno je prihvatljiva kako s ekonomskog, tako i sa socijalnog stajališta (Kisić, 2014). Iako su površine pod ekološkim kulturama slabije zastupljene u Republici Hrvatskoj (RH), vidljiva je tendencija porasta koja se može tražiti u povećanju površina neobrađenog zemljišta u obradivo odnosno prenamjenu postojećeg (Kojić, 2019). Dobrim javnim upravljanjem smatrat će se ono koje pridonosi ekonomskom rastu odnosno ono koje je učinkovito u uklanjanju barijera poduzetništvu i ulaganjima (nizak stupanj birokratizacije) te ona čiji službenici ne zloupotrebljavaju vlast za privatnu korist (nepostojanje korupcije). U ovom radu, osvrt će biti usmjeren na Vukovarsko-srijemsku županiju koja povlači sredstva iz EU fondova za rast gospodarstva, zapošljavanje ljudi te intenziviranu ekološku poljoprivredu.

Ključne riječi: *ekološka poljoprivreda, javno upravljanje, Vukovarsko-srijemska županija.*

Abstract

Organic agriculture is a management system, the basis of which is based on concern for soil, water, air, generally all natural resources, i.e. it is not degrading to the environment, and is also acceptable from an economic as well as from a social point of view (Kisić, 2014). Although areas under ecological crops are less represented in the Republic of Croatia (RH), there is a noticeable tendency for an increase that can be sought in increasing the area of uncultivated land into arable land, i.e. the conversion of existing land (Kojić, 2019). Good governance will be considered to be one that contributes to economic growth, i.e. one that is effective in removing barriers to entrepreneurship and investment (low degree of red tape) and those whose officials do not abuse power for private gain (no corruption). In this paper, the focus will be on

Vukovarsko-Srijemska County, which is withdrawing funds from EU funds for economic growth, employment of people and intensive organic farming.

Keywords: *organic agriculture, public management, Vukovarsko-Srijemska County.*

1. UVOD

Neobrađeno zemljište, jedan je od gorućih problema hrvatske poljoprivrede. Pod neobrađenim se zemljištem smatra ono zemljište koje nije u funkciji poljoprivredne proizvodnje ili je obraslo višegodišnjim raslinjem. Republika Hrvatska (RH) ima sve potrebne resurse za ekološku proizvodnju, no ti resursi još uvijek nisu ni izbliza iskorišteni. Sama ekološka poljoprivreda je posljednjih godina postala predmet rasprava u svijetu, a sve više i u RH. Stvaranjem dodatne mogućnosti odlaska ljudi iz RH ulaskom u Europsku Uniju (EU), naročito su ruralni prostori podložni iseljavanju i napuštanju rada u polju te je struktura sela i seoske zajednice vrlo narušena. Stoga, prema Puđak i Bokan (2011), ekološka poljoprivreda bi možda mogla biti jedan od čimbenika očuvanja ruralnih zajednica i ruralne kulture, čime bi potaknula stvaranje nove stabilnosti društvenih i prirodnih sustava. Darnhofer (2005) smatra da prijelaz na ekološku proizvodnju može biti osim kratkoročne povećane dobiti i strategija za smanjivanje rizika, ponovna kontrola nad resursima i povećanje kvalitete življenja. Hrvatska javna uprava prolazila je transformacije prilikom procesa tranzicije, a potom i u fazi pristupanja EU i usklađivanju sa zahtjevima i standardima EU (Gavran, 2016). Javna uprava u RH ima obilježja strogo centralizirane državne uprave uz birokraciju vlasti, koja u svom djelovanju nije povezana s građanima i poduzetnicima, koji očekuju da se proračunskim financiranjem osigura pružanje javnih usluga po mjeri poreznih obveznika, što je temelj funkcioniranja moderne javne uprave i javnih službi (Mateljak i Gjurković, 2016). S obzirom na navedeno, treba težiti decentraliziranom upravljanju, odnosno k tome da Europska komisija ovlasti tijelo unutar određene države koje će imati provedbenu ulogu. Najčešće su to odgovarajuća ministarstva ili agencije posebne za te svrhe (Belić, 2011). Decentralizirano se upravlja većinom kohezijskih, strukturnih, poljoprivrednih i ribarskih fondova, odnosno fondovima koji su namijenjeni svim zemljama članicama (Novota i suradnici, 2009). Podijeljeno upravljanje je oblik decentraliziranog upravljanja u kojem tijela unutar jedne države preuzimaju odgovornost za upravljanje programom, a tehničke zadaće obavljaju zajednička tajništva država ili regija koje su u suradnji. Pod društvenom infrastrukturu, pojmom sličnim javnom upravljanju, Hall i Jones (1999) razumijevaju institucije i državnu politiku koje potiču investicije i proizvodnju. Stvaranjem odgovarajućih institucija, država smanjuje nesigurnost i transakcijske troškove čime se povećava učinkovitost razmjene, ohrabruje se specijalizacija i potiče investicija u ljudski kapital i ideje. Ministarstvo uprave potiče razvoj e-usluga koje podržavaju inovacije usmjerene na učinkovitu i održivu poljoprivredu i suradnju između institucija u poljoprivredi (Ministarstvo uprave).

2. USPON POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sve veći broj ekoloških proizvođača može se povezati s ulaskom RH u EU jer su se stvorile opsežne mogućnosti u okviru programa zaštite potrošača i kvalitete hrane. Također, otvorile su se brojne mogućnosti za financiranje lokalnog, urbanog i regionalnog razvoja RH. Prednost

ovakvog načina poljoprivredne proizvodnje u RH je taj što ona posjeduje pogodne, nezagađene poljoprivredne površine koje bi trebalo staviti u funkciju ekološke proizvodnje. Isto tako, ekološka je poljoprivreda u potpunosti integrirana u politiku ruralnog razvoja i ima dugoročno značenje za održivi razvitak hrvatskog ruralnog prostora i poljoprivrede (Rengel, 2013). Područje kojem se poklanja najviše pažnje je regionalna politika. Cilj regionalnog razvoja je povećati učinkovitost nacionalnog gospodarstva i uravnoteženi razvoj svih područja unutar države, zatim, usmjerenost na socijalno-ekonomsku koheziju i pomoć slabije razvijenim regijama. Ruralna područja i moderna poljoprivreda uključene su u mnoge ekonomske, socijalne i okolišne promjene. Poljoprivreda je jedna od važnih odrednica razvitka ruralnih područja, zato razvitak poljoprivrede mora biti sukladan ne samo skrbi za razvitak suvremene i tržišne poljoprivrede, već i skrbi o prirodnom okolišu i očuvanju biološke raznolikosti (Bernatović, 2013). Prema podacima dostupnim iz Statističkog ljetopisa 2019. godine (PC-Axix baze podataka), ekološka poljoprivredna proizvodnja u RH kontinuirano raste te je u 2019. godini evidentirano 5.153 ekoloških proizvođača, koji proizvode na ukupno 108.169 hektara ekološkog korištenog poljoprivrednog zemljišta. U Vukovarsko-srijemskoj županiji je 4.470 hektara ekološki korištenih poljoprivrednih površina, što iznosi 4,13% od ukupne površine pod ekološkom poljoprivredom u RH, sa 198 ekoloških proizvođača. Poduzetnici bi trebali povećati proizvodne kapacitete i proizvodnju kako bi postigli veću cjenovnu konkurentnost na tržištu, ali se i više orijentirati na preradu ekoloških proizvoda, čime bi mogli ostvariti veće prodajne cijene u odnosu na primarne proizvode. Institucije za potporu i projekti, svakako su važni segmenti poslovnog okruženja za poticanje poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi Vukovarsko-srijemske županije. Poduzetnička klima nije sadržana samo u infrastrukturi podrške, nego i u tome koliko će poduzetnici u ekološkoj poljoprivredi znati i htjeti koristiti ponuđenu infrastrukturnu potporu. Stoga, veći broj površina pod ekološkom poljoprivredom ide u smjeru potpora za ekološku poljoprivredu koji se financira iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, u okviru mjere 11 „Ekološki uzgoj“.

3. PRIMJERI USPJEŠNIH PROJEKATA U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI

Vukovarsko-srijemska županija je na vrijeme prepoznala potencijal koji nude europski izvori financiranja, te su pomoću njih proteklih godina provedeni mnogobrojni razvojni projekti u koje je uloženo više od 327 milijuna eura (Katalog EU projekata, 2015). Do sada je na razini Vukovarsko-srijemske županije prijavljeno 58 projekata ukupne vrijednosti 24.231.509,65 eura (Ministarstvo poljoprivrede, 2014). Na razini Vukovarsko-srijemske županije nalazi se 31 jedinica lokalne samouprave (JLS) koja obuhvaća 5 gradova i 26 općina JLS koje osiguravaju prihode za financiranje svojih aktivnosti i samostalno s njima raspolažu (Informacije o stanju gospodarstva, 2018). Lokalna razina je temeljna razina samouprave, ona na kojoj se ostvaruju glavne svrhe radi kojih teritorijalna samouprava postoji (Koprić, 2010). Prosječni građanin RH sustav javne uprave definira kao ogroman birokratski sustav koji je sam sebi svrha i koji ograničava poduzetnike, ali i fizičke osobe u svakodnevnom životu. Pravni stručnjaci definirat će javnu upravu kao skup upravnih organizacija odnosno kao sustav čija je uloga pružanje javnih usluga bilo pojedincima bilo skupinama pojedinaca (Babac, 2004). Razvojem poduzetničke potporne infrastrukture jača se gospodarski razvoj Vukovarsko-srijemske

županije, regionalna konkurentnost, povećava se broj radnih mjesta te nastaje dinamična poduzetnička klima. Kako bi se tradicionalna proizvodnja i resursi kojima lokalna zajednica raspolaže dobili na važnosti, svakako je neophodno ponuditi strukovna obrazovanja i osposobljavanja u svrhu poticanja poduzetničke aktivnosti ekološke proizvodnje. Ulaganje u ljudski kapital ključni je strateški cilj gotovo svake strategije, a razvoj ljudskih potencijala financijski je sustavno potican sredstvima Europskog socijalnog fonda (Tolić i suradnici, 2013). Znanje o mogućnostima primjene agrarnog poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi povezano je s poduzetničkim sposobnostima za samostalno i kontinuirano učenje, prikupljanje potrebnih informacija, originalno rješavanje problema i umrežavanje s ostalim gospodarskim subjektima (Deže i suradnici, 2013). Nadalje, ekološka poljoprivreda u RH podržana je putem proizvođačkih subvencija (direktna plaćanja), potpore dohotku, kapitalnih ulaganja i unaprjeđenja ruralne infrastrukture (Engel, 2010). Strukturni fondovi imaju tri glavna cilja: promoviranje razvoja strukturnih prilagodbi regija koje zaostaju u razvoju, čiji je BDP manji od 75% prosjeka EU, a sufinanciraju se projekti do maksimalno 75% iznosa opravdanih troškova. Korištenje Kohezijskog fonda dozvoljeno je zemljama koje imaju niži bruto nacionalni dohodak od 90% prosjeka zemalja EU (Sopek, 2013). Vrlo važan je i model ruralnog razvoja, koji se zasniva na uvažavanju lokalnih osobitosti i uspostavi lokalnih razvojnih partnerstava (lokalna akcijska grupa – LAG) koji ima za cilj razvoj i provedbu lokalne razvojne strategije. Strategija se provodi projektima usmjerenim na rješavanje specifičnih lokalnih pitanja (Pavić i suradnici, 2010).

Od ulaska RH u EU, Vukovarsko-srijemska županija nizom projekata nastoji osigurati poduzetničko okruženje, koje je, dijelom, i u funkciji razvoja ekološke proizvodnje. U promoviranju i unaprjeđenju poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi prepoznat je Centar za ekološku proizvodnju i održivi razvoj (CEPOR) Vukovar, kojom Županiju nastoji regionalno pozicionirati kao prepoznatljivo područje održive ekološke proizvodnje, s dobrim primjerima prakse u ekološkoj proizvodnji (Deže i suradnici, 2016). Zatim, projekt ECO FOOD_TURA imao je cilj razvoj i jačanje održivog gospodarstva po eko standardima te su osnovana dva Agro-biznis inovacijsko-edukacijska centra (ABIEC), kao potporna poduzetnička infrastruktura, podignuti su testni nasadi ljekovitoga i začinskoga bilja te je nabavljena oprema za preradu poljoprivrednih proizvoda. Projekt je bio međunarodnog lokalnog karaktera, čiji je nositelj u RH bila lokalna agencija za razvoj Vjeverica d.o.o., a partneri razvojna agencija Vukovarsko-srijemske županije Hrast d.o.o., Općina Drenovci, Poljoprivredni fakultet Osijek, te osnovna škola Ivan Meštrović iz Drenovaca. U Bosni i Hercegovini to je bila udruga poduzetnika i poslodavaca Žepče te Općina Teslić kao partner. Istaknuta je prednost bavljenja ekološkom poljoprivredom, čime nastaje proizvod veće dodane vrijednosti (Strukturni fondovi). Kroz razvoj ruralne ekonomije potiče se zapošljavanje u ekološkoj poljoprivredi. Primjer dobre poduzetničke prakse umrežavanja dionika je osnivanje poljoprivrednog poduzetničkog inkubatora iz 2016. godine u Drenovcima (PPID) za razvoj LAG-a Šumanovci. Projekt je provela općina Drenovci kao nositelj projekta, uz partnere: Vukovarsko-srijemsku županiju, lokalnu agenciju za razvoj Vjeverica d.o.o. i Poduzetnički inkubator BIOS Osijek. Poseban značaj PPID za Vukovarsko-srijemsku županiju imao je zbog novih radnih mjesta, organizacije edukacija za ekološke proizvođače, novoopremljenih proizvodnih kapaciteta: višenamjenske hale za preradu ekoloških proizvoda od voća i povrća te prerade proizvoda od

žitarica (Deže i suradnici, 2016). Najsvježiji primjer je gradnja i opremanje Poduzetničkog inkubatora Vinkovci, ukupne vrijednosti nešto veće od 21 milijuna kuna, od kojih su 20 milijuna kuna nepovratna sredstva EU fondova, a u kojem će svoje poslovne investicije pokušati ostvariti novi poduzetnici. Partneri na projektu izgradnje Poduzetničkog inkubatora Vinkovci bili su Vukovarsko-srijemska županija, Razvojna agencija Vukovarsko-srijemske županije Hrast d.o.o, Poduzetnički inkubator BIOS d.o.o., Energetski institut „Hrvoje Požar“, Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Vukovar, te Ekonomski fakultet iz Osijeka (Press 032). U ovom trenutku se u RH financira s preko 600 milijuna kuna izgradnja 59 poduzetničkih zona, a potpisano je i prvih pet projekata Centara kompetencija (Press 032). Unaprjeđenje ekološke proizvodnje bilo je predmet potpisivanja ugovora Vukovarsko-srijemske županije sa Poljoprivrednim fakultetom iz Osijeka te općinama Gradište i Cerna u kojem su se obvezali da će unaprijediti udruživanje i educiranje proizvođača, potaknuti navodnjavanje te uvesti oznake kvalitete proizvoda i ekološke proizvodnje (VSŽ novosti).

Također, projekt Eko start koji je još u tijeku, pruža polaznicima mogućnost edukacije odnosno osposobljavanja za ekološkog proizvođača. Cilj projekta je povećati zapošljivost i samozapošljivost, pogotovo najranjivijih skupina društva. Nositelj projekta je Udruga žena Vukovar, a partneri su Grad Vukovar, HZZ - područni ured Vukovar, Poduzetničko-razvojni centar Općine Erdut, lokalna razvojna agencija za pružanje usluga i učilište Studium (Hrvatski radio Vukovar).

Treba nastaviti suradnju znanstveno-istraživačkih centara, visokoobrazovanih institucija i LAG-ova kako bi se otvorili novi projekti. Uz prednost očuvane i čiste zemlje navedeni razlozi trebali bi omogućiti da Hrvatska više ne bude neproizvođačka i konvencionalno usmjerena zemlja.

4. POTPORE I PREPORUKE ZA RAZVOJ EKOLOŠKE PROIZVODNJE

Ekološki uzgoj u RH je organiziran prema Uredbi Vijeća (EZ) br. 834/07 o ekološkoj proizvodnji i označivanju ekoloških proizvoda te Pravilnikom o ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji (NN, 19/16). Prema Kojić (2019), trend je porast udjela površina pod ekološkom poljoprivredom, kao i ekoloških proizvoda. Ciljevi poljoprivredne politike u procesu prilagodbe europskim standardima mogu se ostvariti ukoliko država ponajprije odredi prioritete vlastitog poljoprivrednog sektora u skladu s raspoloživim resursima te jasnije definira i odabere modele potpore, što bi svakako trebalo rezultirati njihovim učinkovitijim korištenjem sukladno potrebama i interesima regionalnog i ruralnog razvoja (Mikuš i suradnici, 2010; Franić i suradnici, 2011). Ministarstvo poljoprivrede potiče ekološku poljoprivrednu proizvodnju potporama kroz mjere Programa ruralnog razvoja od kojih su najznačajnije podmjera 11.1 i podmjera 11.2 (Ministarstvo poljoprivrede, 2014; Kojić, 2019). RH je uključena u Zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP), čime se jača lokalna ekonomija, potiču domaći proizvođači, jača domaće tržište te educiranost potrošača (Kojić, 2019). Godišnja vrijednost hrvatskog tržišta ekoloških proizvoda iznosi oko 99 milijuna eura (prosječno oko 23,6 eura po stanovniku), a udio potrošnje ekoloških proizvoda u ukupnoj potrošnji iznosi 2,2% (Kojić, 2019). Ukoliko se određeno gospodarstvo odluči na proizvodnju koju određuju ekološke osobitosti, mora ispuniti obveze u obliku 6 koraka kako su naveli Mešić i suradnici (2016). Također, kako bi se ostvarila

moćnost ostvarivanja potpora u ekološkoj proizvodnji, bitno je zadovoljiti uvjete navedene u Pravilniku o provedbi izravne potpore (2019).

Ono što bi država trebala napraviti kako bi poboljšala ovaj vid proizvodnje je ponuditi resurse, državnu zemlju koja još nije u zakupu jer bi im to bilo od velike koristi kako za ekološku proizvodnju tako i za gospodarski rast zemlje (Srpak i Zeman, 2018). Sama obiteljska gospodarstva nemaju u potpunosti riješene resurse za zdrav nastavak proizvodnje, uz zemlju treba omogućiti veće subvencije, povoljnije uvjete kreditiranja te učestaliju edukaciju proizvođača ekološke proizvodnje. Poželjno bi bilo da država pokaže više inicijativa i senzibiliteta kako bi pružila mogućnost razvoja malim ekološkim obiteljskim gospodarstvima (Petrić, 2016). Preporuka je zajedničko udruživanje proizvođača koje bi moglo doprinijeti većoj konkurentnosti, stoga bi svakako cilj trebao biti poticanje domaćih proizvođača u domaće kanale distribucije, a samo većom konkurencijom na domaćem tržištu, moći će biti konkurentniji u budućnosti i na inozemnom tržištu (Pejnović, 2012). Danska, kao napredna članica EU si je postavila cilj da završno sa 2020. godinom cijelu poljoprivrednu proizvodnju pretvori u 100% organsku i biodinamičku, koji će postići davanjem poticaja za prijelaz poljoprivrednika sa tradicionalnog zemljišta na organsko (Denmark). Dakle, važno je potaknuti svijest ljudi o intenziviranju ekološke poljoprivrede, a glavnu ulogu u tome treba preuzeti država kao u primjeru Danske kroz stimulaciju, omogućavajući poticaje i aktivno sudjelovanje u procesu od nekoliko godina.

5. POVEZANOST EKOLOŠKE PROIZVODNJE I NADLEŽNIH TIJELA

Za provedbu decentraliziranih sustava upravljanja fondovima EU, Republika Hrvatska je morala postaviti institucionalni okvir. Glavno, koordinacijsko tijelo je Ministarstvo regionalnog razvoja i programa EU koje provodi upravljanje i kontrolu korištenja (Program ruralnog razvoja). Stoga, u Republici Hrvatskoj je na snazi Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu Europskih strukturnih i investicijskih fondova u financijskom razdoblju 2014-2020 (Narodne novine, broj 92/14) te Uredba o tijelima u Sustavu upravljanja i kontrole korištenja Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (Narodne novine, broj 129/14) kojim je definirano kako funkciju upravljačkog tijela za Program ruralnog razvoja (PRR) za razdoblje 2014.-2020. obavlja Ministarstvo poljoprivrede, a funkciju tijela nadležnog za poslove operativne provedbe mjera tržišne i strukturne potpore u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju ima akreditirana Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR). Ministarstvo poljoprivrede propisuje zakonski okvir, propisuje kriterije za odabir lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova), propisuje minimalni sadržaj za lokalnu razvojnu strategiju (LRS). Upravljačko tijelo održava redovite sastanke sa predstavnicima APPRRR-a na kojima se raspravlja o svim segmentima provedbe PRR-a. Praćenje učinkovitosti i uspješnosti provedbe PRR-a nadzire Odbor za praćenje provedbe Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. Članovi tog Odbora su predstavnici državnih i javnih institucija, lokalne i područne (regionalne) samouprave, javnih tijela, socijalnih i gospodarskih partnera, akademske zajednice, nevladinih organizacija, udruga proizvođača i ostalih relevantnih partnera (Izvjješće). Popis svih članova (i zamjena) koji su imenovani za rad u Odboru javno je dostupan na mrežnim stranicama PRR-a (Popis članova odbora).

U provedbi na razini Vukovarsko-srijemske županije sudjeluju:

- Agencija za razvoj Vukovarsko-srijemske županije HRAST d.o.o., koja vodi važnu ulogu u koordiniranju razvojnih aktivnosti županije i jedinica lokalne samouprave vezanih uz regionalni razvoj. Ona radi na poticanju zajedničkih razvojnih projekata s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, sudjeluje u projektima i aktivnostima međuregionalne i prekogranične suradnje te, kao regionalni koordinator za Vukovarsko-srijemsku županiju radi na izradi županijskih strateških i razvojnih dokumenata. Važan je čimbenik u privlačenju investicija, za razvoj malog i srednjeg poduzetništva, ruralnog prostora, ljudskih potencijala i tržišta rada (Cota, 2018).
- Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva unutar Ministarstva poljoprivrede (Savjetodavna služba) sa 11 djelatnika, koja predstavlja poveznicu između Ministarstva poljoprivrede, raznih istraživačkih institucija (fakulteta) i poljoprivrednika te je glavni organizator predavanja. Obavlja poslove savjetodavnih usluga u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, kao i poslove provođenja stručnog nadzora u integriranoj i ekološkoj proizvodnji, tehničkog i tehnološkog unapređenja poljoprivrednih gospodarstava, pružanja podrške u upravljanju šumama i druge poslove, u skladu s odredbama Zakona i Statuta Savjetodavne službe. Sustav savjetovanja ima za cilj podizanje stupnja stručnosti i osposobljenosti poljoprivrednika i šumoposjednika u primjeni propisanih standarda, modernizaciji i boljem upravljanju gospodarstvima, razvoju konkurentnosti i tržišne orijentacije, što bi u konačnici trebalo doprinijeti društveno-gospodarskom razvoju ruralnih područja i konkurentnosti hrvatske poljoprivrede (Izvješće).
- APPRRR - Podružnica Vukovarsko-srijemske županije, koje je javno tijelo nadležno za operativnu provedbu mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja, mjera za pomorstvo i ribarstvo (u dijelu delegiranih funkcija) i mjera zajedničke organizacije tržišta, kao i vođenje upisnika i registara te održavanje i korištenje Integriranog administrativnog i kontrolnog sustava preko kojeg se zaprimaju, obrađuju i kontroliraju izravna plaćanja poljoprivrednicima (APPRRR)
- LAG-ovi, koji imaju obvezu pružiti sve informacije potrebne za praćenje i evaluaciju PRR-a, a naročito one vezane za evaluaciju doprinosa strategija lokalnog razvoja te dodane vrijednosti LEADER pristupa i načela partnerstva. Između ostalog, LAG-ovi su odgovorni za razvoj, provedbu, praćenje i evaluaciju LRS-a svog područja. Radi što bolje povezanosti, LAG-ovi se međusobno povezuju u Hrvatsku mrežu za ruralni razvoj odnosno mrežu koja povezuje udruge koje se bave ruralnim razvojem, stručne i znanstvene organizacije, ministarstva i državna upravna tijela, jedinice lokalne samouprave, poduzetnike, poljoprivredne proizvođače, obrtnike i druge dionike ruralnog razvoja u svrhu zajedničkog djelovanja, partnerstva i prijenosa znanja s vizijom poboljšanja uvjeta za kvalitetan život u ruralnim područjima. U Vukovarsko-srijemskoj županiji, u ovoj mreži, zastupljeni su: LAG Šumanovci, LAG Srijem, LAG Bosutski niz (HMRR)
- Upravni odjel za poljoprivredu Vukovarsko-srijemske županije, koji predlaže mjere i potiče unaprjeđenje ekološke proizvodnje i stručno pomaže obnovu i razvoj poljoprivrede i ruralni razvoj (VSŽ – upravni odjel)

Nadležna inspekcija Ministarstva poljoprivrede jednom godišnje, obvezna je provesti nadzor nad radom ovlaštenih kontrolnih tijela. Kontrola je dio Integriranog sustava administracije i kontrole potpora (IAKS sustava) kojeg je uspostavila APPRRR. Kontrola se provodi zbog provjere obveznika koji su podnijeli zahtjev za potporom, a u svrhu provjere obveznog ispunjavanja obveza za ostvarivanje potpore. Provedba kontrole ispunjavanja obveza ustrojena je na tri načina:

- Administrativna kontrola
- Inspeksijski nadzori koji su u nadležnosti ovlaštenih inspekcija
- Kontrola na terenu koja je u nadležnosti APPRRR-a (Ruralni razvoj)

Popis ovlaštenih kontrolnih tijela nalazi se na web stranici: <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivreda-175/ekoloska/popis-ovlastenih-kontrolnih-tijela/3671>.

6. ZAKLJUČAK

Republici Hrvatskoj su se ulaskom u Europsku uniju pružile brojne tržišne mogućnosti te je stoga plasman domaćeg ekološkog proizvoda na veliko i zahtjevno europsko tržište veliki izazov. Trend povećanja ekološke proizvodnje se može vidjeti u iskoristivosti kapaciteta poput povoljnog geografskog položaja, klime, u dobroj mjeri očuvanog tla koje u većini zemalja EU nije u dobroj mjeri očuvano kao ono u RH. Hrvatska ima udio ekološke poljoprivrede u ukupnoj oko 6%, što je malo s obzirom na ostale europske zemlje, međutim kada se uzme u obzir činjenica kako je 2010. godine imala samo 1%, ipak je vidljiva tendencija rasta (Kojić, 2019). Postoje velike mogućnosti koje treba iskoristiti od samih potpora koje su poprilično velike, međutim jedan od problema je u Hrvatskoj što se ljudi boje promjene prelaska s tradicionalnog pristupa na moderan pristup koji je u ostalim zemljama već odavno prihvaćen, daljnjeg udruživanja radi postizanja veće konkurentnosti kroz posebne oblike organiziranja (udruge, zadruge), a sve u cilju ostvarivanja većih mogućnosti na tržištu. Zadruga mogu ubrzati proces razvoja i učešće seoskog stanovništva u organizaciji i optimaliziranju ograničenih proizvodnih resursa. Problem koji se također pojavljuje je nedostatak kanala distribucije eko proizvoda. Potencijalna ulaganja u ruralna područja moraju se odnositi na širenje ruralne ekonomije kroz stvaranje i poboljšanje infrastrukture, obnovu i razvoj sela, zaštitu i očuvanje seoske tradicije (Ćorić i Podgorčić, 2005). Razvojni model ruralne ekonomije treba se fokusirati na održivi razvoj poljoprivrednog sektora koji podrazumijeva konkurentnost, osiguranje hrane, ubrzanje ekonomskog razvoja ruralnih područja (Ministarstvo poljoprivrede, 2014). Ekološka proizvodnja ima budućnost i mora biti bitan čimbenik razvoja hrvatske poljoprivrede u budućnosti. Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda trebao bi biti poticaj za rast ekoloških proizvođača, uz osiguravanje učinkovitog funkcioniranja tržišta, zaštite tržišnog natjecanja, osiguravanje povjerenja potrošača i zaštite interesa potrošača. Pozitivne strane ekološke proizvodnje očituju se u mogućnosti stvaranja određenih specijaliziranih gospodarstava koji će svoju proizvodnju temeljiti na otvaranju novih tržišta temeljenih na ekološkoj kakvoći proizvoda, posebno na domaćem, ali i u budućnosti na stranom tržištu, te boljem iskorištavanju poljoprivrednih površina, posebno u ruralnim i devastiranim područjima, revitalizaciji sela, poboljšanju kvalitete života na selu i smanjenju migracija.

Ekološka proizvodnja će se u budućnosti morati sve više primjenjivati jer je u većini zemalja EU tlo sve više nepogodnije za uzgoj, dok je u Hrvatskoj još uvijek bolje sačuvano zbog manjeg obujma industrijske djelatnosti za razliku od ostalih zemalja EU. Vukovarsko-srijemska županija prema makroekonomskim pokazateljima spada u slabo razvijene županije Republike Hrvatske. EU fondovi predstavljaju izvrsnu priliku za financiranje projekata Vukovarsko-srijemske županije te smanjenje nezaposlenosti i poboljšanje gospodarstva. U Županiji nedostaje znanja i informacija o projektima, natječajima, mogućnostima EU fondova. Osim toga, poljoprivrednici imaju slabo stručno znanje, slabu uključenost u provedbu i javni prikaz poljoprivrednog istraživanja. Razvoj poljoprivrede u Vukovarsko-srijemskoj županiji doprinosi povećanju održivog razvoja, društvene i ekonomske vitalnost ruralnih područja, stoga je neophodno povećati educiranost i ulaganja. Razvitak ekološke poljoprivredne proizvodnje u Vukovarsko-srijemskoj županiji povezan je s aktivnostima komplementarnih institucija potpore i njihovim razvojnim projektima. Na taj način sustavno nastaje povoljnije poduzetničko okruženje, u kojem poduzetnici u ekološkoj poljoprivredi mogu lakše i brže prepoznati nove poslovne prilike za razvoj poljoprivrednih gospodarstava. Smjernice razvoja poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi Vukovarsko-srijemske županije treba koristiti sveobuhvatno. Ekološka poljoprivreda, u skladu s lokalnim strateškim ciljevima razvitka ekološke proizvodnje, kao i analizom projekata financiranih sredstvima EU, treba tražiti buduće smjernice kod već utemeljenih ratarskih i povrtlarskih kultura. Jačanjem ekološki osviještenog pristupa gospodarenja resursima promiče se održivi razvoj poljoprivrede. Ako se tome pridoda uspostava sustava integrirane proizvodnje, potom primjena dobre poljoprivredne prakse, provođenje razvojnih i primijenjenih istraživanja, suradnja sa stručnim i znanstvenim ustanovama u poljoprivredi te uspostava javnih i savjetodavnih službi, rezultati ne bi trebali izostati.

LITERATURA

1. APPRRR. dostupno na: <https://www.apprrr.hr/o-nama/> (pristup: 21.07.2020.)
2. Babac, B. (2004), *Upravno pravo*: odabrana poglavlja iz teorije i praxisa, Osijek, Pravni fakultet Osijek, Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku.
3. Belić, M. (2011), *Potpore i javni natječaji iz EU fondova*, Zagreb, Nova knjiga Rast, str. 30.
4. Bernatović, I. (2013), Ruralna politika u Republici Hrvatskoj, *Diplomski rad*, Fakultet Agrobiotehničkih znanosti, Osijek.
5. Cota, I. (2018), Uloga Agencije za razvoj Vukovarsko-srijemske županije Hrast d.o.o. kao regionalnog koordinatora s naglaskom na strateške projekte Vukovarsko-srijemske županije. U: Orešković, B. (ur.) *Zbornik radova međunarodne stručno-znanstvene konferencije održane u Županji 14. 10. 2017. na temu „Perspektive razvoja županjske (HR) i oraške (BiH) Posavine“*. Gradska knjižnica Županja, str. 6-14.
6. Ćorić, G., Podgorčić, I. (2005), Poduzetnički pristup ruralnom razvoju. U: Vuković, S. (ur.) *Okviri ruralnog razvitka*, Osijek, Udruga za kreativni razvoj Slap, str. 45-65.
7. Darnhofer, I. (2005), Organic farming and rural development: Some evidence from Austria. *Sociologia Ruralis*, 45(4), str. 308-323.

8. Denmark, objective 100% organic, dostupno na: <http://www.lifegate.com/people/lifestyle/denmark-organic-farming> (pristup: 29.04.2020.)
9. Deže, J., Ranogajec, Lj., Kristić, J. (2013), Značenje intelektualnog kapitala u primjeni agrarnog poduzetništva. U: Šundalić, A., Zmaić, K. & Sudarić, T. (ur.) *Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Globalizacija i regionalni identitet 2013“ na temu „Uloga obrazovanja u identitetu društva i ekonomiji znanja“*. Ekonomski fakultet u Osijeku. Osijek, str. 179-196.
10. Deže, J., Ranogajec, Lj., Lončarić, R., Rabik, M. (2016), Mogućnosti razvoja poduzetništva u ekološkoj poljoprivredi Vukovarsko-srijemske županije, *Poljoprivreda*, 22(2), str. 64-69.
11. Engel, M. (2010), The accession of Croatia to the European Union in the light of the Common Agricultural Policy – evolution, implications and terminology corpus in English, Croatian and Italian, *Doktorska disertacija*, Trst.
12. Franić, R., Mikuš, O., Andabak, A. (2011), Optimistički pogled na ulazak u EU: poljoprivrednicima može biti bolje. U: Pospišil M (ur.) *46. Hrvatski i 6. međunarodni simpozij agronoma: zbornik radova*. Agronomski fakultet, Zagreb, str. 3-10.
13. Gavran A. (2016), Građani kao pokretači modernizacije hrvatske javne uprave. U: Smoljić, M., Belaj, I. (ur.) *6. Međunarodna konferencija „Razvoj javne uprave“: zbornik radova*, Vukovar, str. 110-122.
14. Hall, R. E., Jones, C. I. (1999), „Why do some countries produce so much output per worker than others?“. *Quarterly Journal of Economics*, 114(1), str. 83-116.
15. HMRR. dostupno na: <https://hmrr.hr/nasi-clanovi/> (pristup: 21.07.2020.)
16. Hrvatski radio Vukovar, dostupno na: <http://www.hrv.hr/vijesti/vijesti/item/16253-predstavljen-novi-projekt-zaposljavanja-i-samozaposljavanja-u-ekoloskoj-poljoprivredi> (pristup: 29.04.2020.)
17. Informacija o stanju gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije (2018), Vukovar, str. 2., dostupno: http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/sjednice/sjednica/11-sjednica-skupstine-19-9-2018/~contents/RSK2R8LF5GUEM98P/tocka7.pdf (pristup 29.04.2020.)
18. Izvješće. dostupno na: https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Kona%C4%8Dno_Izvje%C5%A1%C4%87e_v.2.0_19032018.pdf (pristup: 21.07.2020.)
19. Katalog EU projekata Vukovarsko-srijemske županije: primjeri dobre prakse (2015), Vukovarsko-srijemska županija, Zebra Vinkovci, str. 7-9. dostupno na: https://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/upravni7/~contents/4R427539LY9NR3P3/katalog.pdf (pristup: 29.04.2020.)
20. Kisić, I. (2014), Uvod u ekološku poljoprivredu, sveučilišni udžbenik. Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
21. Kojić, N. (2019), Stanje ekološkog vinogradarstva u Republici Hrvatskoj. *Glasnik zaštite bilja*, 42(5), str. 5-12.
22. Koprić, I. (2010), Stanje lokalne samouprave u Hrvatskoj, *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 10(3), str. 665-680.

23. Mateljak, Ž., Gjurković, S. (2016), Primjena koncepta novoga javnog menadžmenta u funkciji povećanja efikasnosti javne uprave u Republici Hrvatskoj, *Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku*, 3, str. 117-134.
24. Mešić, A., Pajač-Živković, I., Židovec, V., Krasnić, M., Čajkulić, A. (2016), Ekološka biljna poljoprivredna proizvodnja u Hrvatskoj i njezino označavanje, *Glasilo biljne zaštite*, 16(6), str. 563-577.
25. Mikuš, O., Ramani, D., Franić, R. (2010), Smjernice Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije nakon 2013. godine. *Agronomski glasnik*, 72(6), 345-358.
26. Ministarstvo poljoprivrede (2014), Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/Program-ruralnog-razvoja-Republike-Hrvatske-za-razdoblje-2014.-2020.-ver.-5.3.pdf> (pristup: 29.04.2020.)
27. Ministarstvo uprave, Strategija e-Hrvatska 2020, svibanj 2017. dostupno na: https://uprava.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20 teme/e-Hrvatska/Strategija_e-Hrvatska_2020.pdf (pristup: 29.04.2020.)
28. Novota, S., Vlašić, I., Velinova, R., Geratliev, K., Borissova, O. (2009), Europski fondovi za hrvatske projekte. *Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija*, Zagreb, str. 9.
29. Pavić, L., Jelić Mück, V., Haken, R., Pelikan, J., Mamula, P. (2010), *Zajedno za održivi razvoj ruralnih područja: priručnik za provedbu pristupa LEADER u Hrvatskoj*. Hrvatska mreža za ruralni razvoj, Održivi razvoj zajednice, I. izdanje, Zagreb, str. 1-84.
30. PC-Axix baze podataka (2019), Državni zavod za statistiku, dostupno na: <http://www.dzs.hr/> (pristup: 21.07.2020.)
31. Pejnović, D., Ciganović, A., Valjak, V. (2012), Ekološka poljoprivreda Hrvatske: problemi i mogućnosti razvoja, *Hrvatski geografski glasnik*, 74(1), str. 141-159.
32. Petrić, M. (2016), Razvoj ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj s osvrtom na Istarsku županiju, *Završni rad*, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“ sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.
33. Popis članova odbora. dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/program/clanovi/> (pristup: 21.07.2020.)
34. Pravilnik o ekološkoj poljoprivrednoj proizvodnji (Narodne novine br. 19/16)
35. Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2019. godinu (Narodne novine br. 21/19)
36. Press 032, dostupno na: <http://press032.com/vinkovci-dobili-poduzetnicki-inkubator-namjenjen-buducim-novim-poduzeticima-u-gradu-na-bosutu/> (pristup: 29.04.2020.)
37. Program ruralnog razvoja. dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Program%20ruralnog%20razvoja%202014.-2020..pdf> (pristup: 21.07.2020.)
38. Puđak, J., Bokan, N. (2011), Ekološka poljoprivreda – indikator društvenih vrednota, *Sociologija i prostor*, 49(2(190)), str. 137-163.
39. Rengel, A. (2013), Hrvatski eko-proizvodi na tržištu EU. *Agronomski glasnik*, 75(1), str. 55-68.
40. Ruralni razvoj. dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/MPS-Brosura-200x200-Kako-ostvariti-potporu-za-IAKS-mjere.pdf> (pristup: 21.07.2020.)

41. Sopek, P. (2013), Budget perspective in Croatia after accession to the European Union. *Financial theory and practice*, 37(1), str. 35.
42. Srpak, M., Zeman, S. (2018), Održiva ekološka poljoprivreda, Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, 9(2), str. 68-75.
43. Strukturni fondovi, dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/en/projekti/eco-food-tura/> (pristup: 29.04.2020.)
44. Tolić, S., Maurović Koščak L., Ranogajec Lj. (2013), Modernizacija školskih kurikuluma u funkciji razvoja zapošljavanja i samozapošljavanja u ekološkoj poljoprivredi. U: Zmaić, K., Lončarić, R. & Sudarić, T. (ur.) *Tradicijom usprkos krizi – može li se?* Zebra Vinkovci, str. 87-106.
45. Uredba o tijelima u Sustavu upravljanja i kontrole korištenja Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (Narodne novine, broj 129/14)
46. VSŽ novosti. dostupno na: <http://www.vusz.hr/novosti-najave-i-sluzbene-obavijesti/potpisani-ugovori-o-unaprjedenju-ekoloske-proizvodnje-u-vukovarsko-srijemskoj-zupaniji> (pristup: 29.04.2020.)
47. VSŽ – upravni odjel. dostupno na: <http://www.vusz.hr/info/upravni-odjel-za-poljoprivredu> (pristup: 21.07.2020.)
48. Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014-2020 (Narodne novine br. 92/14)
49. Zakon o provedbi Uredbe vijeća (EZ) br. 834/07 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (Narodne novine br. 80/13)